

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 4.

У Сомбору 15. Априла 1891.

Год. XXIII.

ИСИДОР СТОЈКОВИЋ

редовни професор србске учитељске школе Сомборске, рођен 2. Маја 1842. у Суботици, преселио се у вечност 6. Марта 1891. у Сомбору.

Србска учитељска школа у Сомбору претрпела је грдни удар, — велики губитак, који се не да лако накнадити. Редовни професор србскога језика, земљописа и историје на тој школи, од седамнајест већ година неуморни делатељ у овом заводу, најздравији и најкрепчији између њених наставника, којег за цело време његовог овде делања ни глава није забољела, јесенас почео је побољевати и тужити се на слабост желудца. На лицу му се велика промена показала, али и он сам и његови другови и пријатељи држаху, да је то обичан катар у желуццу, који се излечити даје. Међу тим је зло растло и професор Стојковић после Богојављења морао је од школе изостати и лечити се дома, али ни најбрижљивија нега верне му супруге, ни вештина лекарска немогоше га подићи, јер — он је од несрећне болести рака у мускулима изнад стомака патио и 6. Марта о. г. преминуо, оставивши за собом неутешну удовицу, јединца сина Милана медиканара у Буда-Пешти и две ћерке, од којих је старија оспособљена србсконародна учитељица, а млађа је приправница првог разреда.

Професор Исидор Стојковић рођен је 2. Маја 1842. године

у Суботици. Отац му је био Лазар Стојковић адвокат, а мати Јелена рођена племенита Мразовићева, била је најмлађа кћи славног србског педагога Аврама пл. Мразовића из Сомбора. Исидор је детињство своје провео које у Суботици, које у Сомбору код својих тетака оштроумних и даровитих кћери Мразовићевих: Александре и Анке, које су му заједно с родитељима врло добро домаће васпитање давале. Србску народну школу учио је у Суботици и у Сомбору. Први и други разред гимназијални свршио је у Новом Саду, где су му професори били др. Ђорђе Патошевић и Јован Ђорђевић. У трећи гимназијски разред пређе у Будим, где је све остале гимназијске разреде као отличан ученик свршио и испит зрелости положио. После тога слушао је права на кр. свеучилишту Пештанском и вративши се у Сомбор, изабран буде код суда овдашњег за хранитеља парница. Али он се најрадије бавио с наукама и леним вештинама и сједећи стопама свог деде великог Мразовића, — кад је народни Сабор 1870. позвао отличне младе Србе реда ученога, да се спремају на страноземским свеучилиштима за професоре учитељских школа, већ као ожењен млад званичник, захвали на свом звању и са својом младом супругом госпођом Јеленом Стајићевом отиде најпре у Цирих, где је један семестар на политехници слушао, а затим по дозволи Школ. Савета пређе на свеучилиште у Липиско, где је слушао предавања славног професора Цилера и других знатних мужева и после три године врати се у свој завичај са својом породицом, обогаћен знањем и искуством. Желио је, да постане референтом школским у Темишварској и Вршачкој дијецези, али му се та жеља не испуни и он проведе целу једну годину без службе. Тек 1874. године у јесен, када је оставком професора Јована Поповића остало упражњено место једног редовног професора у србској учитељској школи Сомборској; изабран буде он од В. Школ. Савета за професора србског језика, стилистике и књижевности, земљописа и историје у овој школи, које је предмете предавао скоро 17 година најточније и са великом ревношћу, тако, да изузевши један једини случај, кад је пре неколико година на укол свог старијег брата Константина Стојковића члана кр. суда у Велику Кањижу ићи морао, никада ни једног часа од школе изостао није. Дужности своје професорске точно је вршио; с друговима је у љубави живио; са ученицима је благо и човечно, али ипак озбиљно поступао и умео их је вешто у добром зашту одржати; у домаћем животу служио је за образац вернога супруга,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

уреднога човека и најбољег отца; у друштву био је пријатан и љубезан; у јавном животу био је човек сталног моралног карактера и свестрано образован; чувство религиозно дубоко је у срцу свом носио и љубио је особито лепо црквено појање као и све лепе вештине и уметности.

За цело време свог званичног службовања одправљао је и дужности перовође професорског збора и библиотекара у србској учитељској школи Сомборској.

Писао је по гдешто у јавним листовима педагогијске и друге чланке, не подписујући имена свога, али је, као што чујемо, оставио после смрти богату сбирку бележака својих академских студија, која се у рукама породице му налази.

Ако је и био с малим задовољан и врло умерено живио, ипак са маленом професорском платом једва је могао на крај излазити и јако је к срцу примио, кад је прошле године приликом повишења плате гимназијских професора од Високосл. Саборског Одбора одбијена њиме сачињена молба професора србске учитељске школе, којом су искали повишење плате и станарине. Приметити се могло, да је од тог времена све до смрти врло снујден и забринут био.

На изненадни глас о смрти његовој професорски збор србске учитељске школе дубоко ожалошћен, дао је штампати и разаслати у много стотина примерака посмртну објаву и на здању завода истаћи црну заставу, а на самртни одар покојников положио је пре-красан венац неувила цвећа са надписом: „Свом незаборављеном другу Исидору Стојковићу, наставнички збор србске учитељске школе Сомборске.“

На сами дан смрти у вече стигао је од Његове Светости Патријарха србског Георгија из Новог Сада брзојав удовици покојниковој пун топлог саучешћа и утехе.

Сљедећих дана професорски збор учитељске школе, ученици покојникови и учитељски збор више девојачке и србских народних школа Сомборских указали су последњу почаст покојнику, помоливши се Богу над смртним остатцима за покој душе доброга професора Исидора, а изјавивши лично саучешће његовој ожалошћеној удовици и деци. Приправници и приправнице су положили још на одар покојников особито леп, скупоцен венац са овим значаја пуним надписима: „Свом милом и незаборављеном професору Исидору Стојковићу, благодарни ученици и ученице.“

Овај су венац при спроводу три приправника носили до гроба.

При опелу у Светођурђевском храму 8. Марта после подне опростио се у име професорског збора с покојником г. Димитрије Петровић професор учитељске школе, а у име ученика и ученица Навао Терзин приправник III. разреда.

При спроводу учествовали су приправници и приправнице тужним и складним појањем, професори и учитељи овдашњих србских и других школа као и ученици свију овдашњих србских школа и трговачке академије.

Опело су под началством најпречастнијег г. протопресвитера обавили сви овдашњи свештеници најсвечаније уз појање грађанског певачког друштва.

Спровод покојников на Успенско гробље био је величанствен. Пред отвореном гробницом породице Мразовићеве испред западних врата Свето-Успенског храма држао је говор Милутин Ђурић приправник III. разреда, а затим је хор приправнички још једанпут одпојао дивно „Со свјатими упокој“ и „Вјечнаја памјат“—и тело незаборављеног трудбеника на пољу народног образовања професора Стојковића унешено би у гробницу и сарањено покрај костију блажене успомене Авраама Мразовића негдашњег организатора школа Србских у Бачкој и Барањи.

Сутра дан 9. Марта после школских часова изишли су приправници и приправнице на гроб покојног професора Исидора, где је уз умилно појање њихово преч. г. Никола Киријак свештеник држао заупокојну литију и прелио гроб покојников, а управитељ учитељске школе је потом ученицима и ученицама својима на гробу Мразовићевом држао говор о труду и раду упокојеног им професора, споменувши у говору свом све важније трудбенике на пољу школства Србског, особито оне, који су у Сомбору и у учитељској школи Сомборској делали и којих кости на том гробљу почивају.

Нека је вечни покој честитом Србину професору Исидору Стојковићу, а на народу српском стоји, да достојно уважи његов многогодишњи неоцењиви труд и да се постара за обезбеђење живота његове супруге и за материјално подпомагање и образовање његове сирочади.

В.

ПРВО ПИСАЊЕ НА ПРОПИСУ ПЕРОМ.

У учитељству у опште подељена су мишлења односно писања на пропису. Једни би хтели, да се са писањем на пропису не хита, да се не предузима *рано*, хтели би, да се предузме тек у II. разр. осн. школе, други опет, држећи то за *касни* почетак, мисле, да би се могло још у I. разр. са успехом предузети. И једни и други имају својих разлога, но ми их овде не мислимо износити. Али како прво мишлење заступају и два понајпознатија ауторитета у педагошком свету, као што су К. Кер и Др. Фр. Дитес, нема сумње да би и ми мали требали сместа томе да се приклонимо. Међу тим нека нам опросте та два капацитета. Поред најбоље воље, ми им не можемо следовати. II наше је најскромније мишлење, да се писање на пропису пером даје и у I. разреду тако исто успешно извести, као и у II-гоме. „Што данас свршити можеш, не одлажи на сутра“ — вели наш народ. Па тако је и са овим. Зашто чекати нуну годину дана, кад се то исто може и после по године без икаквих стварних тешкоћа извести?! И фактично—стварних тешкоћа нема никаквих. Ако пак има каквих тешкоћа, те су само са формалне стране. Како и те да се уклоне, то се баш хоће овим чланком да покаже. Дакле овим не мислимо распу писати. Све што би у распу овога предмета спадало — овде прекидамо, а прелазимо на практичну страну његову.

*

Писање на пропису са пером не може се предузимати пре, него што се ученици извежбају добро на таблици са писаљком писати. Дакле то може да буде тек онда, пошто се сврше сва мала писмена; поглавито онда, пошто се савладају све могуће тешкоће у писању са малим писменима. А то би одприлике било другог полгодија школског. И оно може да отпочне скоро упоред са учењем великих писмена. То јест кад се отпочну учити велика писмена, онда може да се отпочне и писање на пропису.

Писање на пропису пером и мастилом јесте по све новина једна за почетнике школеке. Колко јој се они само радују! Али као што напред рекосмо имају и неких тешкоћа с њоме. Нити знају честито прописати кушито, нити пера ни дршка. Не знају пера у држак углавити, нити знају у мастило умакати. Не знају у опште држак са пером да држе. Тако перо брзо раскрече. Пропис испарају, мастило превале и пуно којечега пораде. Али да тога не буде, нужно је да наставник децу одмах у почетку привикне и упозори на све. *Наставник треба свему да их научи.*

Тако, пре него што дође час за писање, на неколико дана учитељ нареди ученицима својима, да спреме *нуждан писаћи прибор*. Ту је боцица са мастилом, ту држак са пером и њему (т. ј. учитељу) да предаду новчић за пропис. Ово је и за то нужно раније наредити, што није могуће у један мах да сви набаве. Има сиромашније деце, чији родитељине могу данас избацити 4—5 новч., али ће у два-три дана већ моћи.

Према томе писањем прибору учитељ не сме немаран бити. Он мора озбиљно настојати, да буде све у своме реду, како после не би сад с овим, сад с оним натезао. Како их привикне у први мах, тако ће остати кроз све

време школског живота, а та навика не ће бити од злих посљедица ни за даљи живот... Дакле: учитељ мора назити, какву ће деца *бочицу са мастилом* донети. То да кажемо на првом месту. Бочица та треба да је ониска и пошира. Најзгодније су бочице оне од 5—6 цм. висине и у пречнику 4—5 цм. ширине без врата, из којих се и ако се преврну, мастило не проспе, иначе су ваљкастог облика. Или ако не може сваки такову бочицу набавити, оно могу поднети и тако исто ониске, али ђошкасте бочице са вратом, које се по најчешће употребљују. Могу поднети и друге ониске и пошире бочице сличне овима. Али најстрожије се морају забранити бочице високе на узане, као што су оне од познатих „Хофманових капљица“, које деца често донесу у школу и друге сличне овима. Таке бочице не знају деца: камо да их склоне. За час се преврну, а често не могу ни да стоје, те чудо почине — мастило проспу и убрљају се до грла. Дакле на све то наставник мора јако назити. Поред тога само мастило — или нека је црне боје, или љубичасте. Водњикасто мастило не сме се ни пошто трпети. Шта више: најстрожије забранити куповање у трговини оној, где се таково мастило добије.

Деца имућнијих родитеља донесу и праве „куповне“ дивите и то је да бома још боље. Али по најбоље би још било, кад би се у свакој школи у скамијама дивити налазили и општина мастило набављала. Такви су дивити понајзгоднији, да се пред децом све у чистоћи одржи. Пошто пак тај случај није, нити може бар за сад још свуда у нашим школама да буде, то мора наставник све горње у виду имати, ако поле разумно свога посла обавља.

Исто тако је са дршком и са пером.

Деца једва чекају да на пропису почну писати. Сваки час запиткују учитеља, каде ће тај час доћи. Радо би почела и код куће сама да пишу, само да имају писаћег прибора. Зато наваљују често на родитеље, да им купе држак и перо. Ови, да их задовоље, купе им захтевани држак и перо. То чине обично, кад у „варош“ оду, да своје мале ђаке изненаде. Кад им донесу и предаду — ови, да из коже од радости искоче. Родитељи купили држак; још онај — прави „писарски“. Горњи крај са свим танак; око среде дебео — изгледа као *вретено*. Или — горњи крај „буџаст“, па још у бојама. Не може дете да се нахвали. Али поред све хвале има и неприлика с њиме. Не може у мале руке да га узме. Потешко креће с њиме, јер такви дршци нису за почетне руке детиње. Зато такве дршке не може наставник трпети. Дете ће научити тешко руком кретати, те ће после вечито са писањем натезати. За почетнике су обични дршци од мекана дрвета, који стају обично новчић комад у трговинама. А могу да поднесу и они танки од лима и ти су лаки и zgodни за децу. Ови су још и за то zgodни, што се перо може у њима преокренуто да држи, те се сачува од запињања, које где и кречења. Односно самих пера вели поменути гласовити практичар К. Кер „не треба ни да су сувише јака, ни сувише шиљаста.“ Тако у сваком погледу подесан држак и перо биће почетној деци од практичне вредности, а за потоњи живот у писању од неизмерне користи. (Наставиће се.)

СЕДНИЦА ВИСЛ. ШКОЛСКОГ САВЕТА

[од 14. и 15. Марта 1891.

Председава Његова Светост Патријарх србски Георгије Бранковић. Присутни чланови: Јован Борота прота, Стеван Лазић управитељ гимназије Карловачке, Др. Ника Максимовић, Др. Михаил Полит Десанчић, Теофил Димић, П. Ђ. Вукићевић заменик гл. шк. референта, Исидор Ћирић народни и патријаршески тајник, Др. Лазар Секулић народно-црквени подтајник.

Његова Светост Патријарх отвара седницу и приказује присутног Дра Лазара Секулића подсекретара, који ће први пут у овој седници Школског Савета дужност перовође вршити.

Прочитано је неколико окружница в. кр. угар. Министарства за богочаст и јавну наставу које се понајвише средњих школа тичу, или се њима препоручују отачаствене фирме за набавку учила. Услед тога упућене су управе виших девојачких школа и учитељске школе Сомборске, да учевна средства за наставу у природним наукама набављају из кр. угарског свеучилишног физикалног завода у Будапешти.

Вис. кр. Хрватско-славонско-далматинска влада одјел за богоштовље и наставу расположењем својим од 31. Просинца 1890. бр. 9080. решавајући поднесак Ш. Савета на бр. 168. од пр. год. изјављује да ће дозволење употребљавања у србским вероисповедним школама краљевине Хрватске и Славоније одобрених од Школ. Савета књиге: „Буквар за српске народне школе школе треће поправљено издање, „Црквено-славенски буквар“ поправљено издање и Читанка за други разред ново поправљено издање (све три пакладом А. Пајевића у Н. Саду 1890.) — у смислу §. 101. закона од 31. Листопада 1888. неотложно следовати, чим се у читанкама за III. и IV. разред истога издања спроведу нижеозначене исправке односно допуне и чим се отклоне недостатци неки, који се по суђењу високе земаљске владе у тим књигама налазе, а то су недостатак латинице међу предметима за читање; недостатак градива за земљописну и историчну наставу и недостатак граматичкога дела. Пошто су наведени учевни предмети законом од 31. Листопада 1888. за наставу у свим нижим пучним па и у конфесијским школама прописани, то се позива Школ. Савет, да се постара ове предмете у горње читанке уврстити или доказати, да је иним путем и начином постарано, да се горњи предмети у вероисповедним аутономним школама србским предају. При том се наводе још неке мање као особито ситна и нејасна штампа и рђав папир у читанци за IV. разред, које би у интересу напретка школске наставе и здравља дечијег исправити ваљало.

На званично објашњење и образложени предлог заменика гл. шк. референта решено је Високој земаљској влади у Загребу званично доставити, да се горепоменуће читанке србске само за вештање у читању ћирилицом и за основу у моралној науци, у природним наукама и у поуци о земљорадњи употребљују, а да се младеж у свим србским вероисповедним школама у Славонији и Хрватској, почињући од другог разреда учи латиници баш из оних тих читанака, које је Висока земаљска влада издала, па да се на основу тих читанака и настава у познавању домовине у земљопису и у историји предаје-

Такође се и српска граматика у старијим разредима српских народних школа на основу реченица предаје.

Под једним је упућен заменик гл. шк. референта, да настоји, како би у ново издање читанке српских за III. и IV. разред ради олакшања наставе придодао се и граматични део сходно прописима методике и постојећем наставном плану и да се остале исправке у тим читанкама учине, а особито да се оне крупним писменима и разговетно, а на јакој и лепој хартији као и школске књиге од сада штампати имају.

„Српски Сион“ примљен је као званични орган Митрополије српске и учињене су сходне наредбе у погледу објава, огласа и стечајева на учитељска места у овом листу.

На повољно знање је узето, да је Високосл. Саборски Одбор одобрио на предлог Школ. Савета, да се из клирикалног фонда 200 ф. изда на подзање пчелњака и набавку Ђерзонових кошница у срб. учитељској школи Сомборској.

На питање Саборског Одбора о положају Ђорђа Глибоњског професора учитељске школе у Г. Карловцу и Јована Поповића наставника више девојачке школе у Панчеву одговорено је, да су обојица стално намештени учитељи на тим заводима и да положај њихов није уздрман.

На знање је узет извештај В. Саборског Одбора о обустављању половине плате суспендованог Е. Ш. референта г. Долге и асигновано половине плате и попутнице заменику Е. Шк. референта за Темишварску и Вршачку дијецезу преч. г. Јовану Новаковићу као и о одређењу путног трошка и дневница повереницима Школског Савета при истражној ствари против референта г. Мите Долге.

Потврђени су избори Славка Трифуновића и Славка Радовића свршених приправника за учитеље у Башахиду и наређено, да им се декрети издаду.

На знање је узето президијално издање декрета учитељу Деспот-Сентиванском Жарку Ристићу, које је по молби његовој и на предлог заменика гл. школ. референта ради оправдања реченог учитеља пред војничким властима у Јануару извршено и о овом ће се накнадно Е. Ш. Одбор у Новом Саду известити.

Издани су декрети правилно изабраним и оспособљеним учитељима : Симеону Поповићу за учитеља у Нимету у дијецези темишварској; Милошу Десанчићу за учитеља у Мајши у дијецези будимској и Даницу Ђаковој за учитељицу у Т. Хиђошу.

Примљен је на повољно знање извештиј Е. Ш. Одбора будимског о стању срб. нар. школа у дијецези будимској за 1889/90. школ. годину.

Поднесени од истог одбора одостоверени записници редовних седница од године 1890. узети су на повољно знање.

Спорна ствар Старосивачке црквене общине у погледу избора учитеља Душана Пејића и призива привр. учитеља Милана Мапојловића противу истог избора решена је по дугом саветовању тим, што је изречено, да је избор Мапојловића за привременог учитеља сам по себи био покоректан, те по

томе је за ништав проглашен, а редовно обављени избор Душана Пејића за сталног учитеља III. и IV. разреда у Сивцу одобрен је.

Призив Милоша Стајковића члана цркв. общине и перовође у Араду противу решења Е. Ш. Одбора темишварског, којим се бившем учитељу србске школе у Араду Жарку Поповићу за феријална два месеца припадајућа учитељска плата по закључку дотичне общине одобрава, као неуместан одбијен је, а горње решење Е. Ш. Одбора темишварског у крестости је својој остављено.

Извештај местног школског одбора у Горњему Карловцу о избору Николе Шумоње за учитеља србске вероисповедне школе и приправничке вештачице тамошње упућен је са надлежним списима на уредовање Е. Ш. Одбору дијецезе горњокарловачке.

Заменик гл. школског референта чита обширни извештај свој о стању виших девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору за 1890/1. шк. годину, који је узет на знање.

Закључено је наредбу издати, да управе више дев. школе сваке године имају штампане извештаје своје свима члановима Школског Савета непосредно достављати.

Пошто се опазило приликом визитација школских, да неки учитељи особито у вршачкој дијецези у место прописаних од цркве молитава на црквенославенском језику друге неке на србском језику молитве предају и такoвима децу уче: то се умољава Његова Светост Патријарх, да са Пресвештеним епископатом овоме злу, које се у неким вероисповедним и комуналним школама појављује, на пут стане.

Пододбор, изаслани, да прегледа операт великокикинске учитељске скупштине од г. 1890. подноси свој извештај с приметбама на исти операт. Извештај се овај на знање узима и заједно са поменутиm оператом предаје заменику гл. шк. референта на употребу при сачињењу предлога за нову школску уредбу, која се предетојећем народном Сабору поднети има.

Управа учитељске школе Сомборске подноси одостворене изводе из главних књига Платонеума, фонда Школ. Лиета, фонда за учитељске сироте и фонда Мунтила и Лефтера, којима рукује Сомборска црквена община за 1889. годину, што је на знање узето.

Управа учитељске школе Сомборске јавља, да је Исидор Стојковић редовни професор србског језика и књижевности, земљописа и историје у истој школи после дужег боловања у вечност се преселио 6. Марта о. г. и да су они исти професори, који су за време боловања сад већ упокојеног професора тог суплирали и на даље обвезали се, да исте предмете до краја ове године суплирају у корист удовице и сирота покојног свог друга. У свези с тим моли управа, да се учињено расположење професорског збора у погледу суплирања за ову школску годину одобри и да се удовици реченог професора осим тога тримесечна посмртнина у износу његове постигнуте плате изда. Решено је:

Расположење професорског збора србске учитељске школе у погледу суплирања катедре покојног професора Исидора Стојковића до краја ове школске године са одобрењем на знање узети и стечај на упражњену катедру

www.unlib.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
концем школске године отворити. Високославном Саборском Одбору пак топло препоручити, да се удовици професора Стојковића госпођи Јелени Стојковић посмртнина од 350 ф. из клирикалног фонда изда; уједно пак да се за сублирање дотичних предмета за идућих пет месеци припадајућа награда на званичну признаницу управе учитељске школе Сомборске издавати има ради уручења онима, којима по горњем распореду припада.

На знање је узет извештај учитељске школе Сомборске о томе, да је услед дозволе овог Школ. Савета Зорка И. Вучетића приватна ученица првог приправничког разреда у Октобру 1890. на истој школи из предмета за први педагогичеки разред прописаних испит с врло добрим успехом положила.

За школску књигу према предлогу заменика гл. школ. референта одобрена је штампана књижица „Часослов“. Издање књижаре Луке Јоцића у Н. Саду. Цена 9 нов.

Није примљена молба професора Ј. Г., да се преведена музикална представа: „Јосиф у Мисиру“ препоручи црквеним општинама за даривање њоме добрих ученика народне школе о испитима, са разлога, што неки податци у тој књизи стоје у опреци са библијском повешћу, коју деца уче.

Подносени рукописи М. Калића наставника в. дев. школе у Н. Саду достављају се управи учитељске школе Сомборске на мњење, а „Нотна појанка“ Драгутина Блажека учитеља хармонијског појања у учитељској школи Сомборској ради стручне оцене доставити се има управи више девојачке школе у Панчеву.

На предлог управе учитељске школе у Г. Карловцу одобрено је субституирање Николе Шумоње учитеља вештачице тамошње за учитеља хармонијског појања и певања у истој школи с наградом од 120 ф.

На предлог исте управе повишена је награда вртару исте школе за практичну наставу у вртарству и воћарству од 60 ф. на 80 ф. Такође је и служитељева у истом заводу повишена према препоруци управе.

Упражњена једна стипендија приправничка на србској учитељској школи Сомборској од 80 ф. подарена је једином компетенту Стевану Поповићу приправнику III. разреда родом из Уљме.

Милутину Ђурићу приправнику III. разреда на учитељској школи Сомборској задржана стипендија, по молби његовој, пошто је првог семестра класе поправио, повраћа се тако, да он само за други семестар ове школске године у име исте 40 ф. примити има.

Тужба поднесена противу Николе Радуловића свештеника као управитеља школског у Мољу доставља се Е. Ш. Одбору бачком на надлежно уредовање.

Молба г. Дим. Долге Е. Ш. референта ради издавања трећег књиженала задржана је *in suspenso*, док се наређена противу њега дисциплинарна истрага не доврши.

Предлог управе учитељске школе у Г. Карловцу у обзиру поступка при устменим испитима у истој школи одобрен је, а молба исте управе ради држања писменог испита из педагогичко-дидактичке струке враћена је истој управи са упутством, да се уврсти у предлог за ново устројство исте школе, које се од ње што скорије изчекује.

А. Јовановић ученик осмог разреда грађанске школе и ванредни приправник прима се у I. приправнички разред учитељске школе горњокарловачке под условом, да на крају године испит е добрим успехом положи.

Молба Јована Кнежевића приправника III. разреда, да из горњокарловачке учитељске школе другог семестра натраг у Сомбореку пређе, одбија се као неуместна.

Молба Ђорђа Петровића привр. учитеља у Саци у толинској жупанији, да се без предходних наука у учитељску школу прими, одбија се.

Ани Антића удовици покојног учитеља Уроша Антића у Риђици, на молбу њену, из старог учитељског пензионог фонда милостиња од 60 ф. досуђује се и умољава се Високосл. Саборски Одбор, да јој исту издати нареди.

Осим ових предмета решени су још многи други предмети од мање важности.

В.

ПРОФЕСОРСКА СИРОЧАД.

(Прештампано из „Нашег Доба“ бр. 22. од 1891.)

Поводом смрти Исидора Стојковића, редовног професора на српској православној учитељској школи у Сомбору, изнећемо још једанпут српском читалачком свету пред очи један предмет, о коме је у разним српским новинама и у разним приликама много писано и гоморено.

У Уредби за српске народне школе од године 1872. §. 103. осигурава се учитељима учитељских школа „после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате.“ Исто тако осигурава се у §. 132. епархијским школским референтима, а у §. 139. главном школском рефенту „после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате“. За тим се осигурава у §. 7. Уредбе о вишим девојачким школама учитељима истих школа „после 30 година службе мировина у износу постигнуте плате.“

Те мировине осигуране су биле од чести и у превишној кр. Уредби од 10. августа 1868. у §. 74., 78. и 83. III. чл. Осим тога осигурава се у тој Уредби у §. 92. III. чл. после 30 година службе мировина професорима гимназије карловачке и новосадске, а у §. 101. III. чл. професорима богословије.

Горе напоменуте Уредбе су саставили наши народни црквено-школски Сабори и оне су добиле у своје време највишу потврду од Његовог Величанства. Обе Уредбе су дакле закон, кога се наше аутономне власти придржавају и по којима се сви ми равномо и управљамо.

У тим Уредбама нигде не стоји ни једном речи означено, да су горе именовани народни чиновници обвезани основати засебни мировински фонд, из кога ће им се њихова мировина издати, нити је игде речено, да ће им се њихова пензија онда почети издавати, кад се другим којим начином оснује засебан мировински фонд. Шта више у §. 110. III. чл. превишне кр. Уредбе од 10. августа 1868- изрично је наведено, да ће „плате... и т. д. опредељене у §§. 74., 78., 92. и 101. носити клирикални школски фонд.“ Исто тако стоји изрично наведено у §. 114. превишне кр. Уредбе за српске народне школе од

године 1872., да ће „за недостатак укупних трошкова учитељских школа при- тећи у помоћ народно просветни фондови“, а у §. 11. Уредбе о вишим дево- јачким школама стоји такођер изрично, „да ће се плаћање учитељског особља — виших девојачких школа — подмиривати из српског народног просветног (клирикалног) фонда“, све дотле, докле дотичне општине не образују за те школе засебне фондове.

Ми држимо, да по том закону споменути чиновницима безусловно припада мировина и да се та мировина има подмиривати из клирикалног школског фонда без обзира на то, што за сад нема засебног мировинског фон- да, јер су српски народни сабори одредили и на ту циљ клирикални школски фонд, што је и Његово Величанство изволело милостиво потврдити.

Међутим ћемо узгред напоменути, да нам је добро познато, да се го- реозначени чиновници не опиру томе, да од своје плате улажу сарамеран део у засебан мировински фонд, или да им се тај део задржава у име мировине на повећање клирикалног школског фонда; шта више: чинили су они озбиљне кораке и код пређашњих сабора и саборског одбора, да се постави макар и провизоран штатут за њихово умировљење и за оснивање засебног мировин- ског фонда, јер увиђају, да је праведно, да и сами припомгну својим прило- зима и да олакшају постојећим народним фондovima издавање мировине. Но што до сад за више од 20 година није у том погледу ни с које стране ништа учињено, за то не могу гореименовани народни чиновници одговарати, нити се могу, кад постојећи закон каже, да им после 30 година службе припада мировина, која ће им се из клирикалног школског фонда издавати, свога за- конитог права одрећи, па чекати, док се после неизвесног времена не оснује засебан мировински фонд. (Свршиће се.)

ДУШИ. *)

(По триодној једној стихири.)

Авај мени моја грешна душо!

Та докле ћеш у греху живети,

Када ћеш се њега оставити?

Сети се о страшног часу смртном

И безгрешном Спасу, Богу твом.

Какав ћеш му ти одговор дати? —

Дела ће те твоја издавати,

Шта си овде на свету чинила

И како си ти о себи бдила.

Дела т' иду сва на обличење;

Праведнима на њино спасење.

Ево време кајања настаде,

Поправи се, моли Творца саде

*) Ову је песму рано преминувши негдашњи брестовачки учитељ † Ђу- рица Сентомашки у Жекићевом „Стручку“ 1864. године написао, а нигди није штампана. Ми је овде као спомен неуморнога рада покојниковог доносимо.

WWW.UNILIB.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

И речи: сагрешила сам теби,
А грех велик нанела сам себи.
Но ја знадем, о Творче премили !
Да е' милостив и у вељој сили,
Па кад е' правдом ти на земљу дођеш,
Ја се ухвам, поштедит' ме хоћеш !
И на десну страну ме ставити,
О, смилуј се, ја ћу е' поправити !

Доставио

У Т. Бечеју Марта месеца 1891.

Н. К. М.

„СРПСКИ УЧИТЕЉСКИ КОНВИКТ“ У НОВОМ САДУ.

И С К А З

о стању благајне „српског учитељског конвикта“ у Новом Саду од остварења истог т. ј. од 24. јула (5. авг.) 1889. па до краја децембра месеца 1890. г. по нов. кал.

а) Редовни чланови и колико су уплатили :

(Свршетак).

Ника Грујић, Сомбор, уписанина 1 ф. Коста Травањ, Сивац, уп. 1 фор. Душан Поповић, Рума, уп. 1 ф. чл. 15 ф. Срдан Увалић, Лалић, уп. 1 фор. чл. 8 ф. 25 н. Петар Симић, Свилош, уп. 1 ф. чл. 7 ф. 05 н. Јован Хорват, Пачетин, уп. 1 ф. чл. 3 ф. Глиша Миладиновић, Нови Сад, уп. 1 ф. чл. 15 ф. Катарина Јанковић, Белегиш, уп. 1 ф. чл. 3 фор. Данило Гламочлија, Ст. Пазова уп. 1 ф. Милева Петровић, Војка, уп. 1 ф. Ђорђе Јаносевић, Војка, уп. 1 ф. Милан Коњовић, Голубинци, уп. 1 ф. чл. 3 ф. Ангелина Георгијевића, Голубинци, уп. 1 ф. Милан Стојчић, Срп. Ст. Мартон, уп. 1 ф. Петар Вукапов, Беочин, уп. 1 ф. чл. 6 ф. 70 н. Ћира Каракашевић, Пирош, уп. 1 ф. чл. 2 ф. 25 н. Стеван Нађвински, Вел. Ст. Миклуш, уп. 1 ф. чл. 4 фор. Ђура Акшамовић, Ада, уп. 1 ф. Милан Грујић, Кулчин, уп. 1 ф. чл. 7 ф. 55 н. Јеврем Миковић, Сентомаш, уп. 1 ф. чл. 8 ф. 70 н. Ненад Загорчић, Лединци, уп. 1 ф. Тодор Ракић, Ст. Паланка, уп. 1 ф. Никола Ралић, Грк, уп. 1 ф. Милан Богдановић, Крушедол, уп. 1 ф. чл. 4 фор. Илија Радивојевић, Приг, уп. 1 ф. Раде Мандић, Градиште, уп. 1 ф. Ника Николић, Вел. Кикинда, уп. 1 ф. чл. 4 ф. 50 н. Милош Бандић, В. Кикинда, уп. 1 ф. чл. 4 ф. 12 н. Љубомир Лотић, В. Кикинда, уп. 1 ф. чл. 4 ф. 12 н. Живојин Пауповић, Ков. Ст. Иван, уп. 1 ф. чл. 30 ф. Лазар Живојновић, Буђановци, уп. 1 ф. Харитон Ружић, Сивац, уп. 1 ф. Глиша Шпановић, Вобота, уп. 1 чл. 3 ф. Свега уп. 73 ф. чл. 344 ф. 13 нов.

б) чланови потпомагачи, колико су уписали и колико су платили:

Добротворна задруга Сркиња, В. Кикинда, уписали 50 ф. уплатили 50 фор. — Арса Пајевић, штампар, Нови Сад, уписао 50 ф. уплатио 50 ф.

— Стеван Ковачевић, бележник, Ст. Футог, уписао 50 ф. уплатио 10 ф. —
 Александар Јорговић, уч. в. д. школе, Нови Сад, уписао 50 ф. уплатио 5 ф.
 — Милан А. Јовановић гимн. професор, Нови Сад, уписао 50 ф. уплатио 5 ф.
 — Јован Мартиновић поседник, В. С. Миклуш, уписао 50 ф. уплатио 10 ф.
 — Давид Ћурчић трговац, Нови Сад, уписао 50 ф. уплатио 10 ф. — Хаџи-
 Гавра Плавшић апотекар, Нови Сад, уписао 50 ф. уплатио 10 ф. — Добро-
 творна задруга Српкина, Нови Сад, уписала 50 ф. уплатила 10 ф. — Добро-
 творна задруга Српкиња, Бела Црква, уписала 50 ф. уплатила 10 ф. — До-
 бротворна задруга Српкиња, Суботица, уписала 50 ф. уплатила 10 ф. — Срп-
 ска правосл. цркв. општина, Суботица, уписала 50 ф. уплатила 50 ф. — Бра-
 ћа Дудићи трговци, Беч, уписали 50 ф. уплатили 10 ф. — Српско певачко
 друштво, Суботица, уписало 50 ф. уплатило 10 фор. — Штедњоница, Земун,
 уписала 50 ф. уплатила 50 ф. — Теодор Богдановић поседник, Рума, уписао
 200 ф. уплатио 40 ф. — Матица Српска, Нови Сад, уписала 50 ф. уплатила
 50 ф. — Српска правосл. цркв. општина, Земун, уписала 50 ф. уплатила 50 ф.
 — Павле пл. Еремић поседник, В. Кикинда, уписао 100 ф. уплатио 100 ф. —
 Српска правосл. цркв. општина, Ириг, уписала 50 ф. уплатила 50 ф. — Васа
 Максимовић трговац, Рума, уписао 50 ф. уплатио 50 фор. — Паја Вујичић
 подбележник, Турија, уписао 50 ф. уплатио 10 ф. — Српска правосл. цркв.
 општина, Сентомаш, уписала 50 ф. уплатила 50 ф. — Свега уплаћено 710 ф.

в) Добровољни прилози, приложише ови :

Њег. Св. патријарх српски Георгије Бранковић покровитељ друштва у Ср. Карловци	100 ф. —
Њег. Високопреосвештенство митрополит добро-босански Ђорђе Нико- лајевић у Сарајеву	500 ф. —
Високоблагородни г. Л. Дунђерски велепос. у Новом Саду	500 ф.
Од приређивачког одбора о држаној забави у Баноштору	56 ф. 30
Од приређене забаве пев. друштва „Гусле“ у В. Кикинди	201 ф. 45
Од приређене забаве пев. друштва у Ст. Бечеју	126 ф.
Од дилетан. представе (омлад. одб.) у В. Бечкереку	57 ф. 78
Од народне забаве (грађанства) у Сентомашу	14 ф.
Од приређ. забаве од стране омладине у Земуну	109 ф.
” ” ” ” ” ”	214 ф.
” ” ” ” ” у Мохолу	75 ф.
” ” ” ” ” Петр. Селу	19 ф. 30
” ” ” ” ” у Чуругу	9 ф. 20
” ” ” ” ” учитеља у Руми	138 ф.
Од скупљених прилога од стране омладине у Суботици	173 ф. 40
Од скупљених прилога од стране г. Ђоке Поновића управитеља шк. у Белој Цркви	15 ф. 90
Од скупљених прилога од стране г. г. Арсе Поштића и Дрида Ст. Непадовића у Винковци	90 ф.
Прилог срп. прав. цркв. општине у Ст. Станару	10 ф.
” ” ” ” ” у Фелдварцу	10 ф.
” ” ” ” ” у Ади	15 ф.

Прилог од гђе Јулке пл. Јовица у Буданешти	3 ф.
„ „ г. пароха Петра Чолића у Турији	5 ф.
„ „ г. капелана Васе Клајића у Турији	1 ф.
„ „ г. проте А. Стојадиновића у Бел. Цркви	2 ф.
„ „ г. М. Лудајића умиров. судца у Срп. Ковину	5 ф.
	Свега : 2451 ф. 53

С р а в њ е њ е :

а) примање :	1. Уписница	73	фор.	—	п.
	2. Чланарина редовна	344	„	13	п.
	3. „ потпом.	710	„	—	п.
	4. Добровољни прилози	2451	„	53	п.
		Свега :	3578	фор.	66 п.

б) Издавање	132	фор.	26	п.
-------------	-----	------	----	----

Готовина за 1. Јануар 1891.	3446	фор.	40	п.
-----------------------------	------	------	----	----

Примедба. Овај исказ издаје се члановима редовним и потномажућим као признаница, а прилагачима у име топле захвалности.

Нови Сад, 3. (15.) јануара 1891.

У име управног одбора : Аркадије Варађанин, с. р. председник. Ђ. Милић, с. р. тајник. Александар Јорговић, с. р. благајник.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Црквено пјеније. У недељу 17. марта о. г. после вечерња у великој дворани сомборске српске учитељске школе искупили су се скоро сви месни свештеници, професори и учитељи, да чују и да оцене: је ли потално појање од Гаврила Бољарића свешт. и вероучитеља и Николе Тајшановића нар. учитеља и учитеља певања на препарандији и на вел. гимназији сарајевској онаково, као што се у Карловцима појало и поје и какво треба да је.

Г. Бољарић приказао је неколико ирмоса и седалана тако лено и у такту, а поред тога просто, е је заиста сваки увидео, да ће се по томе моћи лако и правилно учити. — Неке од речених црквених песама пратио је г. Драгутин Блажек наставник хармонич. појања у срп. уч. школи на хармонијуму и доказало се тиме, да је заиста све ваљано написано. Црквене песме које је г. Бољарић одпевао биле су: Ирмоси на Крстов дан, Божић и Ускре, после Неанес вел. Свјат. — После тога одпевао је седалан: Плашчаницеју, Статије на вел. Суботу: Жизан во гробје и обе врсте Достојно јест величати тја.

Затим је позван био приправник II. год. Милош Николић, да одпоји сједален на Св. Николу: В Мирјех, да би се слушаоци уверили, како ће сам ђак погодити мелодију и може ли *ex abrupto* из те књиге певати. — Такођер је био изазван припр. I. год. Славко Јанковић, да одпоји сједален божићни: Во јаслех, који он још до сада ни покушавао није појати. — Присутне слушаоце изненадило је коректно појање дотичних приправника.

Држимо, да ће сваки ученик, ако познаје поте, бар толико, да их може једним прстом свирати на гласовиру или хармонијуму, за кратко време све

т. з. велико појање добро научити. Гда пиеси заслужују сваку хвалу и признање, јер у колико ће се радом њиховим постићи, да се по васколиком Српству једнако — по истом начину — поје, у толико ће се из нашег дивног појања очувати и оне духовне песме, које се на особит начин поје и које се данашњим даном на жалост све више и више заборављају — Тако н. пр. велико: Воскресенија ден; велики тропар на Кузмана и Дамјана (појао га је по којни архимандрит Гершић); подобенске стихире првога гласа на Велику Госпојину и т. д.

Школска младеж на преждоосвештеним службама. Од прастарих времена установљено је било, да србска школска младеж за време Ускршњег поста сваке Среде и Петка и прва три дана велике седмице после школе на Преждоосвештену службу долази, која се, како по каноничком пропису, тако и ради школске наставе тек у 11 часова пре подне почињала. Доцније државне су ове службе раније, на због тога није могла свуда младеж школска на ове службе долазити, јер настава траје од 8—11 часова. У Сомбору се по установљењу и наређењу протопресвитерске власти још од 1860. године ова служба почиње у 11 часова, те због тога и сва младеж школска мушка и женска, па и сви приправници и приправнице на овим службама присуствују и умилно поју, а грађанство и отмена господа и госпође врло радо на ове службе долазе. Као што смо извештени Његова Светост наш обште љубљени Патријарх Георгије издао је заповест, да се у архидијезеци Карловачкој преждоосвештена служба у 11 часова започињати има, те тако сада православна школска младеж не само из србских вероисповедних, него и из комуналних школа у Срему и у Ср. Карловцима на сваку преждоосвештену службу долазити и на њој својим појањем на духовно сазидање народа учествовати може. Желити би било, да се овом примеру врховног архијереја и у свима другим дијецезама нашим сљедује и да се од сада преждоосвештене службе по свима нашим црквама по пропису тек у пети час дана т. ј. у 11 сати пре подне држе, па да на ња сва школска деца из народних, виших девојачких школа и из србских гимназија долазе. Тиме би се знатно окрепило чувство побожности и код деце и у народу нашем, који је на жалост у том погледу у новије време јако попустио.

Добротвор српске вероисповедне школе. Високопресвештени г. Георгије Николајевић православни митрополит Дабробосански завештао је 15000 форинти на оснивање православне србске вероисповедне народне школе у Блажују селу близу Сарајева. У ову ће школу долазити србска деца из Блажуја и Сарајевског поља. Велики овај добротвор оставио је и пре тога многе закладе, као што је заклада за школовање србских сиромашних ђака у Задру од 12,000 ф.; фонд за удавање сиротих девојака у Јазку, месту својега рођења од 12,000 ф.; положио је основу пензионом фонду за свештеничке удовице и сирочад у Дабробосанској епархији са знатним прилогом од 3000 фор; на учитељски конвикт у Новом Саду приложио је 500 ф. — Нека је слава и хвала великом добротвору школе србске и народа србског православном великом родољубу и славном Архијереју Георгију Николајевићу! На многа лета Владико!

Скамије по системи Ликротовој. Творница гвоздених скамија Лео-

полда Фајвела у Будапешти, своје скамије израђене по системи Ликротовој, које су до сада по 16 ф. продаване, сада продаје по спуштену цену од 12—14 ф. Ове су скамије врло практичне и могу се добити под фирмом **Freiwei Li-rót vasgyára, Budapest, Arad-uteza 60. sz.** Упозоримо ел. м. школске одбо-ре, да овако од вис. Министарства угарског препоручене скамије за школе своје набавити постарају се.

Нова учитељска места. Висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада разширила је дворазредну нижу основну школу у Добановци на троразредну, установивши треће место за учитеља православне вере с платом од 400 фор. и станом у нарави, или станарином од 100 ф. — За православу школу младеж у Руми установљено је место катихете са 400 ф. плате и 100 фор. станарине. — У селу Грку у Срему установљено је друго учитељско место за учитељицу православне вере с платом од 400 ф. и 100 фр. у име стана-рине. — У Ердуту устројено је друго учитељско место за учитеља право-славне вере с платом 400 ф. и 100 ф. у име станарине. — У Вођину у Сла-вонији установљено је друго учитељско место за учитељицу православне ве-ре с платом 400 ф. и станом у нарави, или станарином од 100 ф.

Течај за усавршавање у цртању. Високо кр. угар. Министарство за богочаст и јавну наставу наредило је, да се од 15. Јулија до 25. Августа по новом о. г. држи у Будапештанској средердној школи за образовање учитеља цртања накнадни течај за усавршавање у цртању, при коме ће учитељи др-тања у гимназијама учествовати имати.

НОВЕ КЊИГЕ

(на приказ уредништву Школ. Листа присклате).

— Летопис Матице Српске, уређује А. Хаџић, књига 184. Год. 1890. свезка четврта. У Н. Саду, срп. штамарија Дра Свет. Милетића. 1890. Цена 70 нв. а. вр.

— Други годишњи извјештај учитељске школе у Сарајеву, објављен на крају школске године 1889/90. У Сарајеву, земаљска штамарија 1891. (лати-ницом и ћирилицом).

— Мајсторија козе пасе, приповедка за децу од Фр. Хофмана, пре-вео Младен Симоновић. У Новом Саду. Издање и штампа А. Пајевића. Це-на 30 нов.

— Полаженик, позориштна игра за децу у једном чину. Својим уче-ницама написала Милева Симићева учитељица новосадске српске више дево-јачке школе, штамарија срб. књижаре Браће М. Поповића у Н. Саду 1891. Цена 20 нв.

— Карловачко Владичанство. Прилог к историји српске православне цркве, написао Манојло Грбић катихета и професор српске учитељске школе у Карловцу. Прва књига. У Карловцу (горњем) штамарија К. Хауптфелда, 1891. Са насловном сликом покојног владике Теофана Живковића, чијој је ус-помени књига посвећена.

— Часослов на употребу у народних училишћих устроениј.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

У Новом Саду. Издавање Луке Јоцића. 1891. год. Цена 9 нв. Ова, на лепој хартији чисто и разговетно штампана књижица одобрена је од В. Ш. Савета за школску књигу.

— Повртарство (кујиска башта) за школу и народ написао Стеван Коњовић срп. нар. учитељ и учитељ практичног вртарства и пчеларства на срп. учитељској школи Сомборској (са 38 слика). Нови Сад, издање књижаре Луке Јоцића. Цена 40 нв.

Н Е К Р О Л О Г.

Петар Чолић парох у Турији, члан конзисторије и епарх. школ. одбора бачког, преселио се у вечност 21. Марта о. г. у Турији. Покојник је живио 70 година, а 44 године служио је као свештеник у том напредном србском месту, где му је пре тога и отац парохом био. Он је од 1873. па све до 1882. био од духовне власти постављени окружни школеки надзорник у протопресвитерату Новосадском и ту своју племениту дужност вршио је савестно и ревностно. У то су време школе у Новосадском протопресвитерату лепо напредовале, а учитељи су се хвалили веома са својим свештеничким надзорником, који је у надзиравању школа показивао највећу тачност, а благим поступањем према учитељима и старањем о бољитку њиховом заслужио је био себи поверење и љубав учитељства. Нека је част и слава успомени овог честитог свештеника!

Милан Крстић учитељ општинске школе у Црвеној Цркви у дољем Банату преселио се марта месеца у вечност. Покојник је рођен у Мраморку 1853. год. Најпре је свршио још за време границе немачку препарандију у Земуну, затим је по дозволи нар. Шк. Савета као испитан учитељ примљен у Ш. раз. срп. учитељске школе у Сомбору, где је и оспособљен за српског учитеља 1873. год. Учитељствовао је прво у Уљми, затим у Зворнику у Босни, најзад у Црвеној Цркви, где га је и смрт снашла. Оставио је након себе једну ћерку, сироче без оца и мајке. Лака му црна земља!

Упразњена учитељска места.

Тражи се учитељ у Иванди. Плата је 400 фор., 2 хв. дрва, стан и башта. Рок стечају 1. Мај о. г. Школа је србска вероисповедна.

До свршетка листа овог још нисмо добили оцену дела за награду од умољеног на то учитељског збора.

Издаје и уређује : **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА